

ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 001.891(497.2)«18/19»І.Шишманов
DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.4.1/26>

Бушко Г. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

НАУКОВА СПАДЩИНА ІВАНА ШИШМАНОВА: ДОСЛІДНИКИ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті зібрано та систематизовано за тематичними циклами праці про багатогранну діяльність науковця, громадського, культурно-освітнього діяча та першого болгарського українця Івана Шишманова.

Велику роль у житті І. Шишманова відіграло знайомство з М. Драгомановим. Завдяки українському вченому і його дочці Лідії, яка стала дружиною І. Шишманова, він серйозно зацікавився українською літературою і зміцнив взаємозв'язки між Болгарією та Україною в галузі культури та науки, став ініціатором та засновником болгарсько-українських товариств, а також послом Болгарії в Українській Народній Республіці (1918–1919).

Переїнявши у М. Драгоманова порівняльно-історичний метод дослідження, І. Шишманов опрацював значну кількість народнопоетичних джерел і, творчо використавши здобутки тогочасної науки, написав низку компаративістичних студій та розвідок зі слов'янського фольклору й етнографії, що збагатили тогочасну фольклористику і славістику.

Окрім цього, І. Шишманов був засновником, редактором і видавцем першого наукового періодичного збірника Болгарії – «Сборник за народни умотворения, наука и книжнина» (1889–1902), в якому дослідники з різних країн, зокрема, й українські, публікували і коментували зразки усної народної та пісенної творчості слов'янських народів.

Видавнича діяльність була важливою для вченого, адже вона давала йому змогу представити у перекладі болгарською мовою на сторінках редагованих видань фольклористичні й етнологічні праці українських дослідників М. Драгоманова, Ф. Вовка І. Франка та ін.

І. Шишманов мав енциклопедичні знання славіста широкого діапазону, відзначався високою літературною й історичною підготовкою, а тому став одним із найвидатніших учених-компаративістів, що вивчав як проблеми історії світових літератур, так і актуальні на його час культурологічні проблеми, а тому його наукову спадщину досліджували і продовжують досліджувати вчені як у Болгарії так і за кордоном.

Ключові слова: І. Шишманов, М. Драгоманов, фольклор, етнографія, болгарсько-українські взаємини.

Постановка проблеми. Іван Шишманов (1862–1928) – яскрава особистість кінця XIX – першої чверті XX ст. Коло його наукових зацікавлень було надзвичайно широким. Воно охоплювало проблеми слов'янських і західноєвропейських літератур, болгарського національного й культурного Відродження, теорії літератури, компаративістики, фольклору і етнографії. І. Шишманов – автор значного наукового та культуротворчого доробку, який у різні часи привертаяв і продовжує привертати увагу дослідників.

Постановка завдання. Мета статті полягає у систематизації за тематичними циклами досліджень наукової спадщини видатного болгарського вченого та першого українця – І. Шишманова.

Виклад основного матеріалу. Науковий доробок професора І. Шишманова у різні часи привертаяв і продовжує привертати увагу дослідників. Аналіз опрацьованої літератури дав змогу упорядкувати його за трьома тематичними циклами.

До першого тематичного циклу ми віднесли публікації дослідників про І. Шишманова як фольклориста та етнографа, оскільки усвідомлюючи нерозривний зв'язок фольклору й етнографії з культурою та побутом болгарського народу, вчений присвятив значну частину своєї наукової діяльності вивченню цих питань і, зокрема, їхньому розгляду в ширшому слов'янському контексті.

У 1920 р. М. Арнаудов опублікував статтю «Наукова діяльність проф. І. Д. Шишманова»

(1920) [1]. У ній він дав високу оцінку доробку вченого, назвавши його першим ученим Болгарії, який відчув і зрозумів потребу всебічного дослідження фольклору для розвитку гуманітарних наук. Цього ж року А. Попстоїлов у замітці «Проф. Ів. Д. Шишманов – фольклорист» [2] зазначив, що із заснуванням І. Шишмановим у 1889 р. періодичного видання «Сборник за народни умотворения, наука и книжнина» (далі – СБНУ), яке посіло почесне місце серед європейських наукових періодичних видань, була закладена хороша основа для ознайомлення наукової громадськості Болгарії та закордону з дослідженнями фольклору, історії культури, побуту і звичаїв слов'ян. У 1925 р. в газеті «Знаме» надруковано замітку про заснування болгарського етнографічного товариства, головою якого обрали І. Шишманова [3]. У 1929 р. М. Арнаудов опублікував статтю «Праці проф. Ів. Д. Шишманова з фольклору, етнографії та болгарського Відродження» [4], в якій охарактеризував праці вченого, присвячені болгарському національному Відродженню, фольклористичні й етнографічні дослідження та наголосив на впливові М. Драгоманова на вибір цих наукових зацікавлень І. Шишманова.

У 1934 р. у збірнику «Нариси з болгарського фольклору» М. Арнаудов умістив статтю «Ів. Д. Шишманов. 22 червня 1862 – 22 червня 1928» [5], у якій оприлюднив лист І. Шишманова до нього від 14 серпня 1925 р., де вчений дав відповідь на деякі питання стосовно наукових зацікавлень фольклором та етнографією.

У 1942 р. Х. Вакарелскі у статті «Професор Ів. Д. Шишманов» [6] звернув увагу на особливе місце І. Шишманова серед дослідників фольклору та відзначив його заслуги у створенні «СБНУ».

У 1956 р. Г. Димов опублікував ґрунтовну працю «Іван Д. Шишманов. Історик літератури та критик» [7]. У ній автор зосередився на визначенні основних напрямів діяльності І. Шишманова та на внеску вченого у вивчення народно-поетичних і літературних зразків доби болгарського національного й культурного Відродження. Г. Димов назвав феноменальними індивідуальні особливості І. Шишманова як дослідника болгарської та інших літератур.

У 1959 р. П. Динеков у статті «Ів. Д. Шишманов» [8] відзначив вагомий роль вченого у створенні «СБНУ» – справжньої скарбниці болгарської народної творчості й досліджень про неї. У 1961 р. болгарська дослідниця Ц. Абаджиева опублікувала розвідку «Порівняльний метод у фольклорних дослідженнях проф. Ів. Д. Шишманова (за статтею «Пісня про мертвого брата

в поезії балканських народів») [9], в якій охарактеризувала дану працю вченого як виняткове явище у фольклористиці.

У 1963 р. К. Попов опублікував статтю «Проф. Іван Д. Шишманов і болгарська мова» [10], в якій підтримав пропозицію І. Шишманова укласти словник болгарської мови та граматику на основі фольклору.

У 1969 р. Х. Вакарелскі опублікував статтю «Іван Шишманов – Васил Стоїн. Штрих до історії нашої фольклористики» [11]. У ній автор відстежив зародження інтересу до болгарської народної музики і переростання цього зацікавлення у справу життя В. Стоїна, який під впливом І. Шишманова у 1925 р. заснував музичний архів при Народному етнографічному музеї в Софії та відкрив школу, в якій збирали й вивчали фольклор. У 1974 р. К. Цирнушанов у замітці «Плідна співпраця (Шишманов – Цепенков)» [12] відгукнувся про І. Шишманова як про відомого літературознавця, етнографа, фольклориста та редактора «СБНУ», на сторінках якого були опубліковані результати багаторічної дослідницької праці – зразки зі скарбниці болгарського народу, які зібрав фольклорист М. Цепенков.

У статті М. Арнаудова «Дві приятельські сповіді. З історії болгарської фольклористики» (1975) [13] автор зазначав про великий вплив проф. І. Шишманова на його становлення як ученого-фольклориста.

П. Динеков у статті «Листи проф. Івана Шишманова до Христо Вакарелскі» (1978) [14] опублікував кореспонденцію І. Шишманова за 1926 і 1927 роки, в якій вчений давав настанови своєму колишньому студентові Х. Вакарелскі стосовно дослідження фольклорних і етнографічних зразків.

Г. Димов присвятив І. Шишманову монографію «Іван Шишманов – будівничий болгарської національної науки і культури» (1988) [15], в якій розглянув праці вченого, присвячені добі болгарського національного й культурного Відродження, а також фольклорні та етнографічні студії.

У 2001 р. побачило світ дослідження З. Дафинова «Першобудівник болгарської культури. Документальна хроніка життя і творчості проф. д-ра Івана Шишманова» [16], в якому автор описав життєвий і науковий шлях вченого й відзначив його внесок у розвиток болгарської науки та культури. З. Дафинов схвально оцінив застосування І. Шишмановим порівняльно-історичного методу в дослідженнях. Саме це, на думку автора монографії, дало вченому можливість написати низку дотепер актуальних наукових праць.

Українська дослідниця Г. Бушко опублікувала декілька статей, присвячених І. Шишманову-фольклористу та редактору «СБНУ», а саме «Фольклористичні студії І. Шишманова на сторінках болгарських періодичних видань кінця XIX – початку XX ст.» (2005) [17], «Питання української культури на шпальтах болгарського часопису «Сборник за народни умотворения, наука и книжнина» (2007) [18], «Славистична проблематика у фольклористичних та етнографічних працях Івана Шишманова» (2012) [19]. Авторка дослідила низку фольклористичних та етнографічних праць І. Шишманова, а також засвідчила внесок «СБНУ» у налагодження українсько-болгарських взаємин.

Оскільки І. Шишманов досліджував болгарську проблематику у слов'янському, балканському та скандинавському контекстах, **до другого тематичного циклу**, на нашу думку, доцільно залучити праці, присвячені І. Шишманову як ученому-компаративісту.

З-поміж публікацій, у яких вперше розглядався внесок І. Шишманова в українсько-болгарські відносини, була стаття П. Атанасова – «Іван Шишманов та Україна» (1958) [20], де автор вперше розкрив питання співпраці І. Шишманова з українськими вченими, письменниками і культурними діячами – М. Драгомановим, Лесею Українкою, М. Павликом та ін.

На початку 1980-х рр. постать І. Шишманова привернула увагу українського літературознавця В. Москаленка. У статті «І. Шишманов і українські письменники та вчені кінця XIX – початку XX ст.» (1982) [21] та монографії «Українсько-болгарські літературні та наукові зв'язки кінця XIX – початку XX ст.» (1986) [22], вчений доповнив раніше оприлюднену інформацію П. Атанасовим про співпрацю І. Шишманова з українськими діячами науки й культури, зокрема, М. Драгомановим, І. Франком, Лесею Українкою та М. Павликом. У статтях «Драгоманов і Шишманов у контексті українсько-болгарських науково-культурних взаємин 80–90-х років XIX ст.» (1991) [23] та «Драгоманов і Шишманов» (2010) [24] В. Москаленко звернув увагу на деякі раніше малознані аспекти співпраці обох учених.

Український учений В. Наулко у статті «До питання українсько-болгарських взаємин: листування Федора Вовка з Іваном Шишмановим» (1998) [25] оприлюднив і прокоментував три листи українського етнолога, антрополога й історика Ф. Вовка до І. Шишманова та листи-відповіді болгарського вченого на них.

У 2005 р. вийшла друком розвідка болгарської літературознавиці С. Черпокової «Іван Д. Шишманов і Михайло Драгоманов» [26]. У ній дослідниця акцентувала увагу на співпраці між М. Драгомановим та І. Шишмановим і вказала на її значення для розвитку болгарсько-українських взаємин кінця XIX – початку XX ст.

Г. Бушко опублікувала низку статей, в яких дослідила україністичні студії І. Шишманова, його внесок у розвиток та становлення болгарської україністики, співпрацю з українськими вченими та науково-освітніми і громадськими організаціями, це статті: «Роль І. Шишманова у становленні болгарської україністики» (2006) [27], «Україністичні студії І. Шишманова та їхнє місце в історії українсько-болгарських літературних взаємин кінця XIX – першої чверті XX століття» (2007) [28], «Іван Шишманов та Іван Франко в контексті українсько-болгарських літературних взаємин кінця XIX – першої чверті XX ст.» (2007) [29], «І. Шишманов як дослідник наукового доробку Ю. Венеліна» (2008) [30], «Конфіденційно. Про два невідомі листи проф. Івана Шишманова до Івана Франка» (2011) [31], «Співпраця Івана Шишманова з Науковим товариством імені Шевченка у Львові» (2012) [32], «Іван Шишманов як дослідник наукової спадщини Віктора Григоровича» (2017) [33], «Внесок Івана Шишманова в болгарське шевченкознавство» (2018) [34], «Взаємини І. Шишманова з українськими науково-освітніми та громадськими установами» (2021) [35]. У 2022 р. дослідниця опублікувала монографію «Іван Шишманов у болгарсько-українських літературних взаєминах кінця XIX – першої чверті XX століття» [36], це перша в Україні ґрунтовна праця, яка дала комплексну оцінку науковому доробку І. Шишманова та визначила його внесок у зміцнення болгарсько-українських літературних взаємин кінця XIX – першої чверті XX ст.

Діяльність Івана Шишманова як посла Болгарії в Українській Народній Республіці (1918–1919) висвітлено у статті В. Павленко «Іван Шишманов – повноважний посол Болгарії в Україні» (2010) [37].

В. Піскіжова доповнила відомості про родинні зв'язки та наукову співпрацю І. Шишманова, М. Драгоманова, Л. Драгоманової-Шишманової та Д. Шишманова у статті «Роль родини Драгоманових-Шишманових в українсько-болгарських зв'язках (кінець XIX – перша половина XX ст.)» (2012) [38].

Роль та місце І. Шишманова у міжбалканських взаєминах висвітлив болгарський учений І. Конев. У праці «Болгаро-сербські та болгаро-

хорватські літературні взаємозв'язки» (1966) [39] він уперше оприлюднив низку листів І. Шишманова до відомого хорватського вченого-слависта В. Ягича за 1895–1922 рр., в яких І. Шишманов дав високу оцінку працям В. Ягича з палеографії, старослов'янської мови, історії та культури слов'ян.

І. Димов у статті «Проблеми болгаро-слов'янських літературних взаємин у науковому доробку Івана Шишманова» (1968) [40] констатував, що саме І. Шишманов започаткував дослідження болгаро-слов'янських взаємин.

П. Миятев у статті «Іван Шишманов і взаємини з угорськими вченими (1888–1928)» (1968) [41] висвітлює питання внеску І. Шишманова в розвиток болгаро-угорських взаємин і, зокрема, особливості його співпраці з угорським етнографом та фольклористом А. Штраусом.

Е. Сьопюр у статті «І. Шишманов і румуно-болгарські культурні взаємини» (1973) [42] дала високу оцінку співпраці І. Шишманова з румунським ученим-славистом І. Біяну.

П. Динеков у статті «Проф. Іван Д. Шишманов і грецька література» (1984) високо оцінив дослідження вченого в галузі грецької культури [43]. Науковець дійшов висновку, що І. Шишманов у студії «Пісня про мертвого брата в поезії балканських народів» започаткував порівняльне вивчення грецької та болгарської літератур, і його по праву можна вважати засновником балканістики у Болгарії в 90-х роках ХІХ ст. У 1988 р. П. Динеков доповнив і перевидав згадану статтю під назвою «Проф. Іван Д. Шишманов і грецька культура» [44].

У 1986 р. болгарська історіографія поповнилася статтею І. Димова «Іван Шишманов про Георга Брандеса та Генріка Ібсена» [45], присвяченою болгаро-скандинавським літературним взаємозв'язкам. У ній автор розкрив зацікавлення І. Шишманова скандинавськими літературами.

У 1988 р. І. Димов присвятив ученому оглядову статтю «Іван Шишманов та порівняльно-історичне дослідження культур і літератур балканських народів» [46], у якій дав високу оцінку компаративістичним працям вченого, зазначивши, що саме І. Шишманов наприкінці ХІХ ст. уперше застосував порівняльно-історичний метод для

дослідження культурних питань на Балканах доби національного Відродження.

До третього тематичного циклу праць ми віднесли довідники, біобібліографії й інші праці, присвячені особистості І. Шишманова та його діяльності.

У 1929 р. М. Арнаудов видав довідник «Альманах Софійського університету 1888–1928» [47], а у 1940 р. світ побачило його продовження під назвою «Альманах Софійського університету «Св. Климента Охридського». Життєписні та літописні дані про викладачів. Друге видання, присвячене п'ятдесятиріччю університету 1888–1939» [48]. У довідниках автор відзначив вагомий внесок проф. І. Шишманова у заснування Вищої школи (згодом Софійського університету) та його плідну працю під час викладання.

У 1957 р. Д. Велева опублікувала оглядову статтю «Архівні фонди та зібрання Болгарської академії наук. Іван Шишманов (1862–1928)» [49]. У ній авторка розповіла, яким чином упорядкований архів І. Шишманова.

У статті «Архів проф. Івана Шишманова» (1959) [50] Д. Велева описала архів вченого, який містить 3470 аркушів. Ця праця суттєво збагатила друковану інформацію про І. Шишманова й окреслила коло недосліджених питань про постать вченого. 1962 р. у статті «Архівна спадщина проф. Ів. Д. Шишманова» ця ж дослідниця доповнила попередню працю [51].

У 1966 р. К. Биклова-Іванова опублікувала бібліографію праць І. Шишманова [52].

У 2003 р. світ побачило біобібліографічне дослідження К. Гечевої «Іван Д. Шишманов. Біобібліографія» [53].

Цього ж року І. Бурилкова та Ц. Билярські під однойменною назвою «Іван Шишманов. Щоденник 1879–1927 рр.» [54] опублікували щоденник вченого, який доповнив біографічні відомості про нього.

Висновки. Таким чином ми зібрали та систематизували за трьома тематичними циклами найважливіші праці про наукову діяльність одного з найвизначніших болгарських учених свого часу та першого українця – І. Шишманова, адже його грандіозний доробок заслуговує на дослідження і належне поцінування.

Список літератури:

1. Арнаудов М. Научната дейност на проф. Ив. Д. Шишманов. *Слънце*. 1920. № 1. С. 3–10.
2. Попстоилов А. Проф. Ив. Д. Шишманов като фолклорист. *Зора*. 1920. 2 май. С. 2.
3. Иван Шишманов – председател на Българско етнографско дружество *Знаме*. 1925. 9 юни. С. 2.
4. Арнаудов М. Трудовете на проф. Ив. Д. Шишманов по фолклор, етнография и българско Възраждане *Известия на Народния етнографски музей в София*. 1929. Кн. 8–9. С. 3–24.

5. Арнаудов М. Ив. Д. Шишманов. 22 юни 1862 – 22 юни 1928. *Очерци по български фолклор*. София : Държавна печатница 1934. С. 161–179.
6. Вакарелски Х. Професор Ив. Д. Шишманов. *Родна реч*. 1941/1942. Кн. 5. С. 206–213.
7. Димов Г. Иван Д. Шишманов. Литературен историк и критик. София: Изд-во на БАН. Институт за българска литература 1956. 266 с.
8. Динеков П. Ив. Д. Шишманов. *Български фолклор*. София: Български писател 1959. Ч. 1. С. 109–119.
9. Абаджиева Ц. Сравнителният метод във фолклорните изследвания на проф. Ив. Д. Шишманов (според статията «Песента за мъртвия брат в поезията на балканските народи») *Известия на Етнографския институт и музей при БАН*. 1961. Кн. 4. С. 223–270.
10. Попов К. Проф. Иван Д. Шишманов и българският език. *Български език*. 1963. № 1. С. 65–74.
11. Вакарелски Х. Иван Д. Шишманов – Васил Стоин. Чертица от историята на нашата фолклористика. *Известия на Института за музика при БАН*. 1969. Кн. 13. С. 41–53.
12. Църнушанов К. Едно плодотворно сътрудничество (Шишманов – Цепенков). *Славяни*. 1974. № 1. С. 22–23.
13. Арнаудов М. Две приятелски изповеди: Из история на българската фолклористика. *Български фолклор*. 1975. Кн. 2. С. 3–15.
14. Динеков П. Писма на проф. Иван Шишманов до Христо Вакарелски *Български фолклор*. 1978. Кн. 1. С. 41–49.
15. Димов Г. Иван Шишманов – строител на българската национална наука и култура. София : Наука и изкуство, 1988. 396 с.
16. Дафинов З. Първостроителят на българската култура. Документална хроника за живота и творчеството на проф. д-р Иван Шишманов. София: Родина, 2001. 480 с.
17. Бушко Г. Фолклористичні студії І. Шишманова на сторінках болгарських періодичних видань кінця ХІХ – початку ХХ ст. Збірник праць Науково-дослідного центру періодики НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка. Львів, 2005. Вип. 13. С. 157–167.
18. Бушко Г. Питання української культури на шпальтах болгарського часопису «Сборник за народни умотворения, наука и книжнина». Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2007. Вип. 40. Ч. 1. С. 165–171.
19. Бушко Г. Славістична проблематика у фолклористичних та етнографічних працях Івана Шишманова. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського: зб. наук. пр. Вип. 18. Київ, 2012. С. 206–213.
20. Атанасов П. Иван Шишманов и Украина. *Славяни*. 1958. № 3. С. 26–30.
21. Москаленко В. І. Шишманов і українські письменники та вчені кінця ХІХ – початку ХХ ст. *Українська мова і література в школі*. 1982. № 8. С. 22–29.
22. Москаленко В. А. Українсько-болгарські літературні і наукові зв'язки кінця ХІХ – початку ХХ ст. Київ: Наукова думка, 1986. 216 с.
23. Москаленко В. Драгоманов і Шишманов у контексті українсько-болгарських науково-культурних взаємин 80–90-х років ХІХ ст. *Штрихи до наукового портрета Михайла Драгоманова*: [зб. наук. праць / відп. ред. Міщук Р. С.]. Київ: Наукова думка, 1991. С. 232–247.
24. Москаленко В. Драгоманов і Шишманов *ЄвроАтлантика*: часопис інституту євро-атлантичного співробітництва. Київ: Інститут євро-атлантичного співробітництва, 2010. № 2. С. 26–35.
25. Наулко В. До питання українсько-болгарських взаємин: листування Федора Вовка з Іваном Шишмановим *Болгарський ежегодник. Болгарський щорічник. Български годишник* [редкол. : Ю. Алексєєв, Р. Грішина та ін.]. Київ: Київ. ін-т «Слов'янський університет», 1998. Т. III. С. 100–116.
26. Черпокова С. Иван Д. Шишманов и Михаил Драгоманов *Иван Д. Шишманов – форумът. Шишманови четения*. София: Карина-Мариана Тодорова, 2005. Кн. 1. С. 263–268.
27. Бушко Г. Роль І. Шишманова у становленні болгарської україністики. *Художні та наукові картини світу ХХ століття*. Колективна монографія на честь 110-ї річниці народження Максима Рильського. Комплексне дослідження духовної культури слов'ян. Київ, 2006. Вип. 2. С. 100–109.
28. Бушко Г. Україністичні студії І. Шишманова та їхнє місце в історії українсько-болгарських літературних взаємин кінця ХІХ – першої чверті ХХ століття. *Славяните и Европа*. София, 2007. С. 105–109.
29. Бушко Г. Иван Шишманов и Иван Франко в контекста на украинско-българските литературни връзки в края на ХІХ – първата четвърт на ХХ век. *Иван Д. Шишманов – наука и политика. Шишманови четения*. София: Карина-Мариана Тодорова, 2007. Кн. 3. С. 207–213.
30. Бушко Г. І. Шишманов як дослідник наукового доробку Ю. Венеліна. *Слов'янський збірник*. Одеса, 2008. Вип. XIII. С. 49–55.
31. Бушко Г. Конфіденціально. За две неізнестні писма на проф. Иван Шишманов до Иван Франко. *Годишник на Народния театър «Иван Вазов»*. София, 2011. С. 72–79.

32. Бушко Г. Співпраця Івана Шишманова з Науковим товариством імені Шевченка у Львові. *Матеріали Міжнародного науково-методичного семінару з болгарської мови, літератури, культури та історії*, 17–18 травня 2012 р. Бердянськ, 2012. С. 36–38.
33. Бушко Г. Іван Шишманов як дослідник наукової спадщини Віктора Григоровича. *Слов'янознавство і нові парадигми та напрями соціогуманітарних досліджень: матеріали міжнар. наук. конф.* (Київ, 24 травня 2017 р.) Київ, 2017. С. 401–404.
34. Бушко Г. Внесок Івана Шишманова в болгарське шевченкознавство. *Матеріали VII Міжнародного науково-методичного семінару з болгарської мови, літератури, культури та історії* : зб. тез доп. міжнар. наук.-метод. сем., м. Бердянськ, 25–26 травня 2018 р. Бердянськ. С. 39–43.
35. Бушко Г. Взаємини І. Шишманова з українськими науково-освітніми та громадськими установами. *Българска украинистика*. 2021. № 10. С. 244–250.
36. Бушко Г. Іван Шишманов у болгарсько-українських літературних взаєминах кінця ХІХ – першої чверті ХХ століття: монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 244 с.
37. Павленко В. Іван Шишманов – повноважний посол Болгарії в Україні. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Київ, 2010. Т. 19. С. 59–70.
38. Піскіжова В. Роль родини Драгоманових-Шишманових в українсько-болгарських зв'язках (кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.) *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Київ, 2012. Вип. 21. С. 110–126.
39. Конев І. Писма на І. Шишманов до В. Ягич *Българско-сръбски и българско-хърватски книжовни взаимоотношения*. Софія: Изд-во на БАН, 1966. С. 194–309.
40. Димов Г. Проблемите за българо-славянските літературни отношения в научното дело на Іван Шишманов. *Български фолклор*. 1968. Кн. 11. С. 35–48.
41. Мijatev P. Ivan Schischmanov und seine Beziehungen zu den ungarischen Gelehrten (1888–1928) *Slavica*. 1968. № 8. Р. 171–179.
42. Сюпюр Е. Ів. Д. Шишманов и румъно-българските културни взаимоотношения. *Литературна мисъл*. 1973. Кн. 2. С. 85–96.
43. Динеков П. Проф. Іван Д. Шишманов и гръцката література *Проблеми на теорията и историята на літературата. Сборник в чест на 70-годишнината на акад. Пантелей Зарев*. Софія : Изд-во на БАН, 1984. С. 59–64.
44. Динеков П. Проф. Іван Д. Шишманов и гръцката култура *По следите на българската літературна наука*. Софія: Наука и изкуство, 1988. С. 136–142.
45. Димов Г. Іван Шишманов за Георг Брандес и Хенрик Ібсен. *Литературна мисъл*. 1986. Кн. 2. С. 106–112.
46. Димов Г. Іван Шишманов и сравнително-історическото изучаване на културите и літературите на балканските народи. *Сравнително літературознание*. 1982. № 2. С. 32–47.
47. Арнаудов М. Алманах на Софийския университет 1888–1928. Софія : Печатница «Художник», 1929. 728 с.
48. Арнаудов М. Алманах на Софийския университет «Св. Климент Охридски». *Животописни и книгописни сведения за преподавателите. Второ издание за петдесетгодишнината на Университета 1888–1939*. Софія : Придворна печатница, 1940. 726 с.
49. Велева Д. Архивни фондове и сбирки в БАН. Іван Шишманов (1862–1928). *Известия на Архивния институт при БАН*. 1957. Кн. 1. С. 162–166.
50. Велева Д. Архивът на проф. Іван Шишманов *Известия на Архивния институт при БАН*. 1959. Кн. 2. С. 77–123.
51. Велева Д. Архивното наследство на проф. Ів. Д. Шишманов. *Списание на БАН*. 1962. Кн. 3. С. 53–60.
52. Бъклова-Іванова К. Библиографія на трудовете на Іван Шишманов *Іван Шишманов. Избрани съчинения: в 3 т. Т. 2: Фолклор и етнографія. Літературна теория, история и критика. Статии по обществени и културни въпроси* [под. ред. на Г. Димов]. Софія : Изд-во на БАН. 1966. С. 505–515.
53. Гечева К. Іван Д. Шишманов. Биобиблиографія. Софія : Гутенберг, 2003. 332 с.
54. Бурилкова І., Билярски Ц. Іван Шишманов. Дневник 1879–1927 гг. Софія : Синева, 2003. 350 с.

**Bushko H. O. THE SCIENTIFIC HERITAGE OF IVAN SHYSHMANOV:
RESEARCHERS AND RESEARCH**

The article collects and systematizes according to thematic cycles research on the multifaceted activity of the scientist, public, cultural and educational activist and the first Bulgarian Ukrainianist Ivan Shyshmanov.

Meeting with M. Drahomanov played a big role in the life of I. Shyshmanov. Thanks to the Ukrainian scientist and his daughter Lidia, who became the wife of I. Shyshmanov, he was seriously interested in Ukrainian he took a serious interest in Ukrainian literature and strengthened relations between Bulgaria and Ukraine in the field of culture and science, became the initiator and founder of Bulgarian-Ukrainian societies and Ambassador of Bulgaria to the Ukrainian People's Republic (1918–1919).

Adopting the comparative-historical method of research from M. Drahomanov, I. Shyshmanov processed a significant number of folk poetic sources and, creatively using the achievements of contemporary science, wrote a number of comparative studies and explorations of Slavic folklore and ethnography, which enriched contemporary folkloristics and Slavic studies.

In addition, I. Shyshmanov was the founder, editor and publisher of the first scientific periodical collection in Bulgaria – “Sbornik za narodni umotvoreniia i narodopis” (1889–1902), in which researchers from various countries, including Ukrainian ones, published and commented samples of oral folk and song creativity of the Slavic peoples.

Publishing activity was important for the scientist, as it enabled him to present in edited editions in Bulgarian translation the folkloristic and ethnological works of Ukrainian researchers M. Drahomanov, F. Vovk, I. Franko and others.

I. Shyshmanov had encyclopedic knowledge of a Slavic scholar of a wide range, was distinguished by a high literary and historical training, and therefore became one of the most outstanding comparative scientists who studied both the problems of the history of world literature and cultural problems relevant at his time, and therefore his scientific heritage was studied and continue to be researched by scientists in Bulgaria and abroad.

Key words: *I. Shyshmanov, M. Dragomanov, folklore, ethnography, Bulgarian-Ukrainian relations.*